

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРВИННОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Найважливішим етапом наукового аналізу професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи (ФСС) із метою формування у них професійної компетентності до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді є педагогічний експеримент, який є одним із найефективніших способів об'єктивної перевірки достовірності гіпотези дослідження. У статті розглянуто перебіг та результати експериментальної роботи, спрямованої на формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді. Розглянуто етапи проведення педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, підсумковий).

Дослідно-експериментальна робота щодо перевірки ефективності педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді проводилася в період 2017–2020 н. рр. у чотирьох медичних закладах освіти. Педагогічний моніторинг формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді здійснений із використанням комплексу діагностичних методик, які дали змогу вивчити хід і результати поетапного розвитку всіх компонентів професійної компетентності та спостерігати динаміку її формування у студентів.

Цілісність і дієвість критеріально-діагностичного апарату, який застосовувався для оцінки рівня сформованості означеної професійної компетентності, забезпечено поетапністю формування її компонентів за конкретизованими показниками, найкращим чином акумулює у собі окремі діагностики, зокрема й авторські, та уможлиблює повне відображення процесу формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді в медичних закладах освіти.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутні фахівці сестринської справи, первинна профілактика, ВІЛ-інфекція, студенти, експеримент, констатувальний, формувальний, підсумковий етапи.

Незважаючи на значущість проблеми профілактики ВІЛ-інфекції та значну кількість досліджень, присвячених її вирішенню, вона й досі залишається недостатньо розв'язаною як у теоретичному, так і практичному плані. Особливої уваги потребує вирішення провідної проблеми – первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді й, відповідно, професійної організації її проведення.

Сучасна система охорони здоров'я переживає період глобальних змін, медицина активно сприймає передові досягнення науки і техніки. Зі зміною вимог до суб'єктів діяльності змінюються й вимоги до процесу їх професіоналізації, що зумовлює необхідність проектування професійного та освітнього середовища, а також відповідного концептуального, теоретичного та технологічного забезпечення такого процесу. Водночас за останнє десятиріччя система професійної освіти в Україні зазнала суттєвих змін: сформувався якісно новий – компетентнісний підхід до організації освіти майбутніх фахівців, зокрема фахівців сестринської справи (ФСС), спрямований на формування професійної компетентності до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді.

Організація та проведення дослідження передбачає детальний опис процедури проведення педагогічного експерименту та його змістовно-технологічного забезпечення; перевірку ефективності реалізації визначених педагогічних умов та розробленої моделі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді.

Організаційно-технічними аспектами проведення педагогічного експерименту є чітке дотримання принципів організації дослідно-експериментальної роботи, визначення та реалізація педагогічних умов, обґрунтування репрезентативності вибірки та базового типу формувального експерименту, розроблення програми експериментальної роботи [4, с. 306]. На такій основі в процесі організації та проведення дослідно-експериментальної роботи враховувалися основні принципи, які відображають загальні вимоги до здійснення педагогічного експерименту: *принцип цілісного вивчення педагогічного явища*, що передбачає використання системного підходу та чітке визначення місця досліджуваного явища в педагогічному процесі; *принцип об'єктивності*, що передбачає перевірку кожного факту декількома методами, зіставлення отриманих даних на основі проведення власного дослідження з даними інших наукових розвідок; *принцип ефективності*, який одночасно є принципом і кінцевою метою дослідно-експериментальної роботи, а його суть полягає у тому, що отримані результати повинні бути кращими від результатів, отриманих у типових, стандартних умовах за однакових проміжків часу та матеріальних і фінансових ресурсів; *принцип комплексності*, що орієнтує на використання сукупності методів для визначення валідності експериментальних даних із метою визначення рівня сформованості професійної компетентності загалом; *принцип перманентності*, що передбачає безперервне відслідковування успішності кожного студента в процесі навчання та за необхідності – внесення корективів у навчальний процес [2, с. 151]. Окреслені принципи використовувалися для планування умов

проведення дослідно-експериментальної роботи, організації констатувального та формувального етапів експерименту, розроблення діагностичної програми, аналізу й оцінювання одержаних результатів.

Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов і моделі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді здійснювалася протягом 2017–2020 н. рр. у чотирьох медичних навчальних закладах зі студентами спеціальності “Сестринська справа” у кілька етапів: констатувальний, формувальний, підсумковий.

Експериментальна робота в контексті дослідження проводилася за спеціально розробленою програмою і передбачала визначення мети, окреслення завдань, сукупності методів дослідження, які забезпечують науково-об’єктивну та доказову перевірку ефективності визначених педагогічних умов і розробленої моделі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді.

Метою експериментальної роботи було дослідження процесу професійної підготовки майбутніх фахівців медсестринства, обґрунтування та експериментальна перевірка дієвості сукупності педагогічних умов та реалізації моделі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді.

Реалізація програми експериментальної роботи передбачала поетапне вирішення завдань щодо формування професійної компетентності майбутніх ФСС шляхом використання сукупності методів дослідження, що забезпечують доказову та науково об’єктивну перевірку обґрунтованих педагогічних умов і впровадження в освітній процес розробленої моделі.

Відповідно до розробленої програми, *констатувальний етап* дослідження, який проводився на основі аналізу діагностичних зрізів, передбачав проведення теоретичного обґрунтування та актуалізації необхідності вдосконалення професійної підготовки майбутніх ФСС задля формування у них професійної компетентності до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді. *Формувальний етап* експериментального дослідження проводився в 2017–2018 та 2018–2019 н. рр., а його метою була реалізація комплексу педагогічних умов і структурно-функціональної моделі досліджуваного процесу. *Підсумковий етап* дослідно-експериментальної роботи проводився в 2019–2020 н. р. після закінчення формувального етапу експерименту. Метою третього етапу було порівняння результативності формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді у студентів контрольних (КГ) та експериментальних (ЕГ) груп.

Особливу увагу в дослідно-експериментальній роботі приділено *констатувальному етапу*, оскільки достовірність отриманих в експерименті результатів значною мірою залежить від вихідних даних. Важливими завданнями, які вирішувалися в межах окресленого етапу, було:

- визначення експериментального контингенту, який бере участь у дослідженні;
- уточнення етапів і термінів експериментальної роботи;
- розроблення схеми педагогічного експерименту;
- визначення діагностичних методів дослідження;
- внесення коректив в освітні програми.

Ураховуючи складну структуру професійної компетентності до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді, дослідження рівня її сформованості у майбутніх ФСС здійснювалося за допомогою різних діагностичних матеріалів:

1) методики, адаптовані автором із проведених досліджень іншими науковцями, а також авторські розробки;

2) проведення зрізу знань для визначення рівня теоретичної підготовки студентів до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді;

3) використання ситуативних завдань професійного спрямування, що давало змогу визначити відповідність сформованих знань меті навчання й уміння їх практичного застосування.

Оскільки нині вже накопичено значну кількість діагностичних методик, які доцільно використовувати в дослідницькій і практичній педагогічній діяльності [5, с. 157], у межах дослідження адаптовано відомі та розроблено авторські методики для діагностування конкретної педагогічної проблеми. Комплекс діагностичних методик спрямовувався на збір відомостей про актуальний рівень сформованості професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді, систему ціннісних орієнтацій, мотивацію навчальної діяльності, самооцінку професійної компетентності студентів тощо. Підбір методик здійснювався відповідно до вибраних критеріїв і показників професійної компетентності майбутніх ФСС.

На основі узагальнення результатів проведеного констатувального етапу дослідження проаналізовано сформованість досліджуваної професійної компетентності майбутніх ФСС у двох закладах медичної освіти, яка має такі значення:

- 1) високий рівень властивий 22,37 % майбутніх ФСС;
- 2) достатній рівень притаманний 43,42 % студентів;
- 3) для 30,26 % майбутніх ФСС характерний задовільний рівень;
- 4) 3,95 % студентів продемонстрували показники низького рівня.

Одержані цифрові дані дали змогу узагальнити, що фахова підготовка майбутнього сестринського персоналу потребує вдосконалення організації освітнього процесу в напрямі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді шляхом реалізації визначених у дослідженні педагогічних умов і розробленої моделі, що необхідно перевірити експериментальним шляхом.

Відомо, що наукова значущість дослідно-експериментальної роботи залежить не лише від його спрямованості, характерних ознак, змісту, педагогічних умов, а й від отримання конкретних результатів, які сприяють перевірці й уточненню теоретичних положень, мають суттєве значення для підтвердження достовірності наукових положень наукового пошуку [1, с. 101]. Із цією метою організовано *формувальний етап* дослідження, на початку якого студентів було розподілено на КГ та ЕГ.

Реалізація на практиці підготовки майбутніх ФСС, котрі навчалися в ЕГ, педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді базувалася на розробленні й упровадженні в освітній процес проблемно-інтегрованих схем, алгоритмів формування практичних навичок студентів з організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді та інших методичних матеріалів, необхідних для проведення формувального етапу експерименту.

На *підсумковому етапі* з метою аналізу результатів експериментального дослідження порівнювалися цифрові показники вхідного та підсумкового рівнів сформованості кожного компонента професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді, які навчалися в КГ та ЕГ. Узагальнені результати встановлення рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді подано у зведено-порівняльній таблиці 1. Зазначимо, що для написання статті взято статистичні дані, які було узагальнено та проаналізовано на прикладі двох медичних закладів вищої освіти (ЗВО), хоча загалом в експериментальному дослідженні задіяні студенти з чотирьох ЗВО. Проте презентовані дані абсолютно ідентичні до загальних результатів дослідження.

Таблиця 1

Узагальнені цифрові показники професійної сформованості майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді

Гр. і КС	ЕК	Рівні сформованості професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді								СП
		Високий		Достатній		Задовільний		Низький		
		КС	%	КС	%	КС	%	КС	%	
КГ - 38 ст.	ВК	5	13,16	12	31,58	17	44,74	4	10,52	3,47
	ПК	8	21,05	16	42,11	13	34,21	1	2,63	3,82
ЕГ – 41 ст.	ВК	3	7,50	14	35,00	20	50,00	3	7,50	3,43
	ПК	20	50,00	4	10,00	16	40,00	0	0,00	4,10

Числові значення, які презентують кількість і відсоток студентів із певним рівнем сформованості досліджуваної професійної компетентності, відображають результативність формувального етапу експериментального дослідження, що свідчить про дієвість визначених педагогічних умов і доцільність використання структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді. На основі аналізу таблиці 1 встановлено, що за середнім показником у студентів КГ спостерігалось зростання сформованості досліджуваної професійної компетентності від 3,47 до 3,82 бали (на 0,35 бали), а в ЕГ – від 3,43 до 4,10 (на 0,67 бали), що на 0,32 бали більше, ніж у студентів контрольних груп. Відповідна динаміка змін у СП спостерігалася за всіма компонентами. Отже, у студентів ЕГ дещо краще відбулося формування всіх компонентів професійної компетентності майбутніх ФСС до організації первинної профілактики ВІЛ-інфекції серед студентської молоді, ніж у студентів КГ.

Висновки. Для перевірки достовірності та обробки результатів педагогічного експерименту використовувалися методи математичної статистики [3]. Для порівняння параметрів генеральних сукупностей (середніх значень і дисперсій) визначався критерій Фішера (F-критерій). Доведення достовірності результатів дослідно-експериментальної роботи базувалося на порівнянні числових показників емпіричного F-критерію (F-emp-КГ і F-emp-ЕГ), які обчислювалися із цифрових даних, отриманих в ході експерименту) та теоретичного F-критерію [3, с. 278].

Використана література:

1. Гершунский Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика. Теория, методология, практика. Москва : Наука, 2003. 768 с.
2. Гончаров С. М., Гурин В. А. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навчально-методичний посібник. Рівне : НУГП, 2010. 451 с.

3. Кыверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллинн : Валгус, 1980. 334 с.
4. Сисоева С. О., Кристопчук Т. Е. Педагогичний експеримент в наукових дослідження неперервної професійної освіти : навчально-методичний посібник. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2009. 460 с.
5. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: підручник для науковця. Київ : Консорціум з удосконалення менеджменту освіти в Україні, 2006. 302 с.

References:

1. Gershunsky B. S . Obrazovatelno-pedagogicheskaya prognostika. Teoriya, metodologiya, practica. M .: Nauka, 2003. 768 s. [Educational and pedagogical forecast. Theory, methodology, practice. M .: Science, 2003. 768 p.]
2. Goncharov S. M, Gurin V. A. Metodi i tehnologii navchaniya v kreditno-transferyniy sistemi organizacii navchnogo procesu: navch.-metod. Posib. Rivne: NUGP, 2010. 451 s. [Learning methods and technologies in the system of credit transfer of the organization of educational process: educational method. tool. Exactly: NUGP, 2010. 451 p.]
3. Kiveralg A. A Metodi isledovaniya v profesionalnoy pedagogike. Tallin: Valgus, 1980. 334 s. [Methods of research in professional pedagogy. Tallinn: Valgus, 1980. 334 p.]
4. Sysoeva S. O, Kristopchuk T. E Pedagogichniy experiment v naukovih doslidjeniyah neperervnoi profesiynoi osviti: navch.-metod. posib. Lutsk: Volynska oblasna druksrnya, 2009. 460 s. [Pedagogical experiment in scientific studies of continuing vocational education: a teaching method. tool. Lutsk: Volyn Regional Printing House, 2009. 460 p.]
5. Surmin Y. P. Maysterniya vchenogo: pidruch. dlya naukovtsa. K: Navch.-metod. Centr «Konsorcium zudoskonalenya menedjmentu osvity v Ukraini», 2006. 302 s. [Scientific Workshop: a textbook. for the scientist. K: The teaching method. Consortium Center for the Improvement of Educational Management in Ukraine, 2006. 302 p.]

Tkachuk O. M. Analysis of the results of formation of the professional competence of future nursing professionals to organize primary HIV infection with student young people.

The most important stage of scientific analysis of professional training of future specialists in nursing (FSN) in order to build their professional competence in organizing primary prevention of HIV infection among student youth, a pedagogical experiment is one of the most effective ways to objectively test the validity of a research hypothesis.

The study conducted experimental work aimed at enhancing the professional effectiveness of future FSiN to the primary occupational activity of HIV among student youth. The stages of carrying out pedagogical experiment (ascertaining, forming, final) are considered.

Experimental work on checking the effectiveness of pedagogical conditions and structural and functional model of formation of professional competence of future FSiN to organize primary prevention of HIV infection among student youth was conducted in the period 2017-2020. in four medical education institutions.

Pedagogical monitoring of professional competence formation of future FSiN to organize primary prevention of HIV infection among student youth was carried out using a set of diagnostic methods, which allowed to study the course and results of gradual development of all components of professional competence and to observe the dynamics of its formation in students. The integrity and effectiveness of the diagnostic apparatus used to assess the level of formation of a certain professional competence, provided by the gradual formation of its components by specified indicators, best accumulates individual diagnostics, including the author's, and allows full display of the competence of the process organization of primary prevention of HIV infection among student youth in medical institutions of education.

Key words: professional competence, future specialists in nursing, primary prevention, HIV infection, students, experiment, ascertainment, formative, final stages.

UDC 378:364-43

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.73-2.23>

Tuliakova K. R.

ENGLISH LANGUAGE FOR FUTURE SPECIALISTS IN THE FIELD OF MEDIATION AND CONFLICT REGULATION

The article deals with the process of formation of future professionals in the field of mediation and conflict resolution of English-speaking professionally-oriented competence in monologue speech using authentic video materials.

The purpose of the article is to create methodological recommendations for teachers of the Universities or Academies of Ukraine in order to effectively form and develop English-language professionally oriented competence in monologue speech. The author impresses to adapt the proposed model of the organization of teaching English-language vocational monologue speech to the content of educational modules, as well as different conditions of study in higher education institutions of Ukraine. The author also proposes a general algorithm of teacher's activity for forming English-language professional competence in monologue speech using authentic video materials. Also are named the learning approaches that have been guided in the development of educational process recommendations.

The author proposes to take into account the functions performed by the mediator in their professional activity when selecting authentic video materials such as diagnostic, organizational, educational and informational, supportive, broadcast, conciliatory. There are three structural components of monologue-reasoning, monologue-description, and monologue-persuasion: Posing a Problem; Logical Substantiation of Reflections and Conclusion in the article. The article substantiates the use of a set of exercises for teaching this type of monologue speech according to the stages of training: informative – I complex of exercises; research-search– II complex of exercises and presentation – III complex of exercises. Examples of exercises for each stage are provided.